

Zmienić szkołę na lepsze

"Schule im Wandel" czyli "Zmieniająca się szkoła" jest formą dokształcania nauczycieli, którzy uczą języka niemieckiego w szkołach ponadpodstawowych. Format kursu został przygotowany przez Instytut Goethego w Monachium i stanowi ramę, którą na swoje potrzeby i możliwości mogą za darmo wykorzystywać instytucje zajmujące się organizowaniem dokształcania nauczycieli. Sam kurs pomyślany jest jako forma edukacji mieszanej (*blended learning*), której cele realizowane są po części podczas zajęć online prowadzonych na platformie edukacyjnej, a po części na klasycznych seminariach dla nauczycieli prowadzonych przez zaznajomionych z tą formą edukatorów. Zawiera on filmy, artykuły prasowe oraz wiele innych materiałów i ćwiczeń, które dla nauczycieli języka niemieckiego mają stanowić bazę do refleksji nad własnymi metodami pracy i ich skutecznością.

Nie chcę tutaj pisać o szeroko pojętych założeniach stanowiących genezę tego programu, lecz przedstawię moim zdaniem najważniejsze cele programu, których realizację miałem okazję obserwować najpierw jako uczestnik szkolenia dla nauczycieli współorganizowanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie, a później podczas seminariów dla przyszłych tutorów, których zadaniem będzie implementowanie programu na terenie Polski.

Praca metodą projektu

Jeden z ważniejszych dla mnie rozdziałów kursu "Schule im Wandel" poświęcony jest metodzie projektu. Metoda ta - coraz bardziej obecna w polskich szkołach - warta jest popularyzacji ze względu na szeroką paletę kompetencji, które kształci. Dość wymienić najważniejsze z nich takie jak: praca zespołowa, świadome planowanie działań, wykorzystanie nowych mediów, samodzielność myślenia i wyciągania wniosków, prezentowanie efektów własnej pracy...

Dobrze, że pojęcie metody projektu staje się coraz bardziej znane, a sama metoda

znajduje coraz szersze zastosowanie na każdym etapie edukacji. Program SIW stara się przekazać nauczycielom języka niemieckiego umiejętności organizowania pracy projektowej tak, aby dawała ona jak największe korzyści uczniom.

Używanie materiałów niemethodycznych

Za niezwykle ważny postulat realizowany poprzez seminaria SIW uznałem dążenie do możliwie szerokiego wykorzystywania materiałów niedydaktycznych w procesie nauczania. Nawet najlepszy podręcznik zawsze będzie tylko sztucznie utworzoną pomocą dydaktyczną i nigdy nie dorówna materiałom z "prawdziwego" życia: prawdziwym newsom internetowym, prawdziwym rozkładom jazdy, prawdziwym kartom dań, prawdziwym cennikom sklepów i supermarketów, prawdziwym teledyskom... A dzięki sieci Internetu są one przecież dzisiaj na wyciągnięcie ręki zarówno dla ucznia jak i nauczyciela. Wystarczy chcieć po nie sięgnąć, a sięgając po ciekawe materiały - zwiększyć zainteresowanie ucznia nauką czyli podnieść jego motywację.

Nowe technologie

Dla naszych uczniów nowe technologie są dziś chlebem powszednim. Program "Schule im Wandel" także dostrzega potencjał tkwiący w nowoczesnych mediach i pokazuje, w jaki sposób przeciętny (czyli nie będący fanatykiem technologii informacyjno-komunikacyjnych) nauczyciel języka niemieckiego może skutecznie wykorzystać komputer, rzutnik, tablicę interaktywną, a przede wszystkim platformę e-learnigową i bogate zasoby Internetu dla podniesienia atrakcyjności swoich lekcji i motywacji uczniów do samorozwoju. Co ważne, SIW nie pragnie stać się niewolnikiem TIKu, ale chciałby, aby TIK był zawsze dobrym sługą nauczyciela języka niemieckiego.

Komunikacja przede wszystkim

SIW cały czas przypomina uczestnikom swoich seminariów, że kompetencja komunikacji jest najważniejszym celem nauczania każdego języka obcego - także języka niemieckiego. My nauczyciele niestety czasami o tym zapominamy. To, jakich konstrukcji czy form gramatycznych człowiek używa podczas swojej wypowiedzi, jest sprawą zupełnie drugorzędną. Najważniejsze jest, co się chce powiedzieć, czy napisać. Chęć wyrażenia siebie to najlepsza motywacja do nauki języka. A czy można mieć motywację, kiedy masowo rozwiązuje się ćwiczenia gramatyczne lub odpowiada na pytania według wzoru? SIW stara się pokazać nauczycielom, jak skutecznie podnosić kompetencję komunikacji u uczniów.

Język obcy językiem komunikacji

W programie "Schule im Wandel" przypomina się także o potrzebie sprowadzenia nauczanego języka obcego do języka rzeczywistej komunikacji. Tylko w ten sposób lekcja języka obcego stanie się nauką prawdziwej komunikacji, a nie - nauką jej imitacji. Uczniowie niechętnie uczą się czegoś, co nie ma związku z ich realnym życiem. Sztuczne dialogi, sztuczne czytanki, sztuczne ćwiczenia... Te elementy obecne na wielu lekcjach języka niemieckiego zaprzeczają idei komunikacji. SIW pokazuje nam, czym je zastąpić, aby uczeń mógł wykazać się kreatywnością i aby przez cały czas był aktywny.

Autonomia ucznia

Wszystkie działania w programie "Schule im Wandel" zmierzają do tego, aby pomóc nam nauczycielom wykształcić naszych uczniów na ludzi autonomicznych w myśleniu i działaniu. Lekcje mają być twórcze, a nie odtwórcze. Rozmowy mają rozpoczynać tematy, a nie je zamykać. Stroną aktywną ma być uczeń, a nie nauczyciel. No i najważniejsze - uczeń musi mieć świadomość celu i drogi, jaką można się do tego celu zbliżyć. Musi umieć stosować myślenie strategiczne - zarówno w odniesieniu do własnych technik uczenia się jak i do całej ścieżki swojej edukacji.

Uczenie siebie poprzez nauczanie innych

Już starożytni odkryli zasadę mówiącą, że najlepiej rozumiemy i zapamiętujemy to, co musimy wytłumaczyć innym. Dlaczego zatem nie można skłonić ucznia do tego, żeby ucząc swoich kolegów uczył siebie? Otóż właśnie można... A nawet trzeba! Metoda "LdL" (Lernen durch Lehren) to jedno z najważniejszych haseł programu "Schule im Wandel". Jeśli chcemy utrzymać motywację i zainteresowanie uczniów przedmiotem (każdym przedmiotem!), musimy stwarzać im okazję do dzielenia się wiedzą ze swoimi kolegami.

Zintegrowanie nauki języka obcego z nauczaniem innych przedmiotów

Program "Schule im Wandel" podkreśla na każdym kroku, że nauka języka obcego wcale nie musi się odbywać w oderwaniu od treści nauczania innych przedmiotów szkolnych takich jak matematyka, biologia czy historia. Wręcz przeciwnie - łącząc nauczanie języka obcego z nauczaniem innych przedmiotów ujętych w podstawie programowej nauczania ogólnego powodujemy efekt synergii i przyspieszenia wzrostu kompetencji na wszystkich obszarach. A naszym uczniom na pewno spodoba się to, że wiedzę ze swoich ulubionych przedmiotów będą mogli poszerzać także na lekcjach języka niemieckiego.

Na koniec rozważań przybliżających czytelnikom ideę tak szeroko zakrojonego programu dokształcania nauczycieli jakim jest "Schule im Wandel" dodam jeszcze, że to, co pozostało we mnie po uczestnictwie w tym programie, to przekonanie, że my nauczyciele musimy być cały czas krytyczni wobec własnego doświadczenia, własnych przyzwyczajień i własnej rutyny. Musimy ciągle szukać najlepszej oferty metod nauczania, którą skierujemy do naszego ucznia. Musimy mieć świadomość, że sukcesy edukacyjne naszych uczniów w dużej mierze zależą także od naszej umiejętności dostosowania form i metod pracy do ich potrzeb i oczekiwań.

I

Robert Kolebuk

tutor programu "Schule im Wandel"